

ПРЕЗЕНТАЦІЯ

З політології
Студентки 413ш групи
Факультету початкової освіти
Кітнюх Вікторії Олександрівни

Харків 2014

*ОСОБЛИВЕ МІСЦЕ В
РОЗВИТКУ НАУКИ
ПРО ПОЛІТИКУ
НАЛЕЖИТЬ
НІМЕЦЬКОМУ
СОЦІОЛОГУ МАКСУ
ВЕБЕРУ (1864-1920
РР.).*

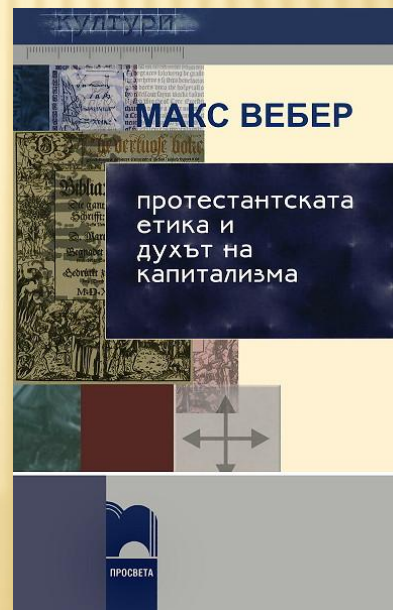
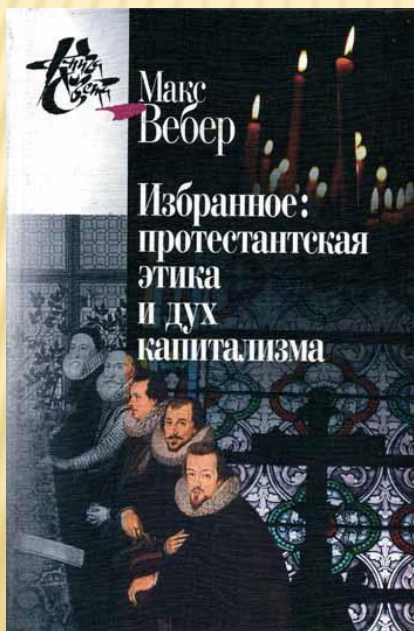
Наукова діяльність Вебера істотно вплинула на розвиток сучасної політології, соціології, філософії й історіографії. Основні роботи: “Протестантська етика й дух капіталізму” (1904-1905), “Про деякі категорії розуміючої соціології” (1913), “Політика як покликання та професія” (1919), “Політичні роботи” (1921), “Зібрання творів із соціології та соціальної політики” (1924), “Зібрання творів із соціальної та економічної політики” (1924) та ін.

- ? Йому належить розробка теорії демократії, центральною ланкою якої стало вчення про механізм соціального контролю над відособленим від суспільства бюрократичним апаратом. Головна увага приділяється техніці відбору політичної еліти, яка має підкоряти собі бюрократію.
- ? Тут розроблено дві взаємозв'язані проблеми: виділення типів панування і способи легітимізації (визнання законності) типів панування.

-
- ? **«Політика як покликання і професія» (1919)** – «програмна» робота Макса Вебера, у якій вчений розглядає зміст поняття «політика» у нерозривному зв'язку із процесом розподілу, збереження та зміни влади – *«Хто займається політикою, той прагне до влади: або до влади як засобу, підпорядкованому іншим цілям (ідеальним чи егоїстичним), або до влади «заради неї самої», щоб насолоджуватися почуттям престижу, яке вона дає...»*.
 - ? Вчений підкреслює, що з ускладненням форм людської діяльності в процесі розвитку цивілізації зміст поняття «політика» стає все більш розмитим, і, в остаточному підсумку, охоплює практично усі *«види діяльності зі самостійного керівництва»*.

? Розмірковуюючи про різні форми політичної діяльності, Вебер, виділяв два основних її види: життя “задля” політики і життя “за рахунок” політики. Автор пропонує визначення політики (що згодом стало в політичній науці класичним) як *«прагнення до участі у владі або до здійснення впливу на розподіл влади – чи то між державами, чи то всередині держави між різними соціальними групами»*.

- ? Макс Вебер розглядав панування як монопольну владу, а владу як здатність нав'язувати свою волю з допомогою примусу, сили, наказу тощо. І тут Макс Вебер зупиняється на розкритті змісту і суті поняття панування. Панування - такі відносини між управляючими і управлінцями, за яких управлінець може нав'язувати управляючому свою волю шляхом примусу, наказу тощо.
- ? Відносини влади звичайно носять подвійний характер, що складається як взаємозв'язок наділених владою і підкорених їй. Володіючи владою, управлінці не тільки опираються на фізичний примус, але й переконання підлеглих у власній необхідності підкорятися, оправдання своєї позиції і дії.
- ? Жодна система законів, моральних або інших, не прийде в рух без бажання і волі людей сприйняти систему. Панування, за Максом Вебером, це узаконене насилля, яке буває трьох типів: традиційне, харизматичне і легальне або традиційне, харизматичне й раціонально-легальне лідерство.

? Традиційне панування засноване на звичаї. Для його легітимізації потрібна віра людей в законність влади. Це станове, соціальне панування. Харизматичне панування засноване на звичці. Для його легітимізації потрібна віра людей політичному лідеру, володарю. Легітимізація тут відбувається завдяки вірі в особливі політичні якості володаря. Легальне панування основане на праві. Спосіб його легітимізації - віра в раціональність норм, які зобов'язують одних людей підкорятися іншим. Бюрократія є ідеальним типом легального панування, втіленням раціональності влади. Демократизацію Макс Вебер розумів як мобілізацію мас політичними лідерами, розглядав її як діючий засіб протидії тотальній бюрократизації. Тоді ж харизматичний лідер урівноважує і спроби узурпації влади з боку олігархічних груп самого громадянського суспільства. Макс Вебер надає особливе значення інституту президентства, а президента розглядає як обраного вождя нації.

? **Традиційне лідерство** ґрунтується на авторитеті звичаїв. Лідер цього типу отримує і здійснює владу не завдяки власним достоїнствам і заслугам, а відповідно до традицій і звичаїв. Традиційне лідерство характерне для доіндустріального, тобто рабовласницького і феодального, суспільства. **Влада традиційних лідерів** - це насамперед влада аристократичної знаті.

-
- ? **Харизматичне лідерство** ґрунтується воно на вірі в незвичайні якості і здібності лідера, його винятковість. Грецьке слово "харизма" означає "милість", "благодать", "божий дар". У період утвердження християнства ним характеризували проповідників, котрим приписували дар безпосереднього спілкування з Богом поза офіційними релігійними інституціями. У політичній практиці під харизмою розуміють такі риси індивіда, які оточення сприймає як незвичайні, недоступні іншим, а тому визнає його за правителя. Харизматичне лідерство виникає в суспільстві, як правило, в кризові періоди. Спонукальним мотивом до передання влади харизматичному лідерові є усвідомлення широкими масами, а також значною частиною правлячої еліти нездатності наявних у країні представницьких інститутів вивести країну з кризи, консолідувати суспільство навколо тієї чи іншої цілі суспільного розвитку. Це викликає потребу в різкому посиленні впливу виконавчої влади і пошуку політичного лідера як месії, здатного вивести країну з глибокої й затяжної кризи.

? **Раціонально-легальне лідерство** базується на переконанні в законності й раціональності встановлених порядків та у праві на панування органів, які здійснюють владу. Ці органи і їхні керівники - політичні лідери - обираються через демократичні процедури, їм надаються повноваження, за зловживання якими вони несуть відповідальність перед виборцями.

Типология лидерств за М. Вебером

? Макс Вебер першим розробив систематичне обґрунтування зростання ролі сучасних організацій. За його твердженням, організації — це засоби координації діяльності людей або благ, які вони виробляють, у стабільний спосіб у часі й просторі. Вебер наголошував, що розвиток організацій залежить від контролю за інформацією, і відводив особливу роль у цьому процесі письмовій фіксації. Для того щоб функціонувати, організація потребує писаних правил, а також документів, у яких зберігалася б її "пам'ять". Вебер розглядав організації як жорсткі ієрархії, де влада зосереджується переважно на верхівці. Вебер зауважив суперечність, так само як і зв'язок, між сучасними організаціями та демократією, що, на його думку, мало далекосяжні наслідки для суспільного життя.

? У веберівському аналізі бюрократії чільне місце відводиться **ФОРМАЛЬНИМ СТОСУНКАМ** у межах організацій, відносинам між людьми, визначеним правилами організації (див. малюнок на наступному слайді). Вебер небагато говорив про неформальні стосунки та взаємини в невеликих групах, які можуть існувати в усіх організаціях. Однак у бюрократичних утвореннях неформальні способи виконання роботи часто сприяють гнучкості, котрої інакше годі домогтися.

Організаційна ієрархія / піраміди

місцевого органу влади

організації приватного сектора

Мал. 11.1. Формальні відносини в організації

Джерело: Shaun Gregson and Frank Livesey, *Organizations and Management Behaviour*, 1993.